

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Śródkresowa ocena programu Copernicus (2014–2020)«”

[COM(2017) 617 final]

(2018/C 237/04)

Sprawozdawca: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 18.1.2018
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	9.3.2018
Data przyjęcia na sesji plenarnej	14.3.2018
Sesja plenarna nr	533
Wynik głosowania	178/0/2
(za / przeciw / wstrzymało się)	

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) z zadowoleniem przyjmuje przedstawione przez Komisję dotychczasowe wyniki realizacji programu Copernicus. Uruchomiono już bardzo precyzyjne satelity, które codziennie wysyłają w skali globalnej wysokiej jakości dane z monitorowania Ziemi.

1.2. EKES podkreśla, że przy ocenie osiągnięć programu Copernicus należy uwzględnić, oprócz aspektu gospodarczego, także aspekty społeczne i środowiskowe. Unia Europejska zobowiązała się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju i należy do światowych liderów w zakresie przeciwdziałania zmianie klimatu, o czym świadczą jej jasne i bardzo ambitne zobowiązania podjęte w ramach COP 21. Program Copernicus jest najważniejszym systemem służącym za źródło precyzyjnych wskaźników i narzędzi do pomiaru wyników i osiągnięć nie tylko na szczeblu UE, ale również na całym świecie.

1.3. Copernicus odgrywa zasadniczą rolę w dziedzinie zmiany klimatu, bezpieczeństwa żywnościowego, zdrowia publicznego, zarządzania kłęskami żywiołowymi, handlu ludźmi, bezpieczeństwa morskiego itp. Unia jest liderem w zakresie monitorowania i dostarczania dokładnych danych dotyczących zmiany klimatu, emisji różnych gazów, stanu gruntów rolnych i leśnych oraz aktualnej sytuacji na morzu. Bez tych danych naukowcy nie byłoby w stanie zrozumieć powyższych kwestii i zaproponować sposobów skutecznego przeciwdziałania zmianie klimatu, produkcji żywności w sposób zrównoważony itp.

1.4. Obywatele Unii nie czują się jednak bezpośrednio odpowiedzialni za program Copernicus ani nie są z niego dumni. Nie wiedzą oni o tym programie ani o płynących z niego korzyściach, podobnie jak często w ogóle nie znają europejskich programów kosmicznych. Program Copernicus i podejmowane w jego ramach działania powinny być bardziej widoczne dla mediów oraz otwarte dla społeczeństwa obywatelskiego i aktywnych obywateli. EKES uważa, że niezbędny jest udział społeczeństwa obywatelskiego w wytyczaniu strategii i programów planowania przestrzennego.

1.5. Ewentualne forum programu Copernicus powinno być otwarte dla przedstawicieli biznesu, konsumentów i organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Należy zapewnić do niego dostęp całemu społeczeństwu i stworzyć prawdziwą **europejską wspólnotę kosmiczną**. EKES deklaruje chęć odgrywania aktywnej roli zarówno bezpośrednio, jak i wspólnie z krajowymi organizacjami reprezentowanymi w jego ramach, co daje ogromne szanse na wypełnienie brakujących ogniw wskazanych w projekcie EKES-u „Przestrzeń kosmiczna i społeczeństwo”.

1.6. Skuteczność programu Copernicus nie powinna być oceniana wyłącznie pod względem wyników gospodarczych. Jego największa wartość wynika z aspektów środowiskowych i społecznych. Jest to narzędzie niezbędne do przeciwdziałania zmianie klimatu, żywienia ludności świata w sposób zrównoważony, ratowania życia na morzu itp. To usługa, której nie można kupić od osób trzecich z powodu kwestii związanych z bezpieczeństwem narodowym oraz braku usług o podobnej jakości w innych regionach. Program ten jest naszą odpowiedzialnością na globalne wyzwania i wyrazem naszej gotowości, jako dojrzałego globalnego społeczeństwa, do zajęcia się nimi.

1.7. Zaangażowanie MŚP i mikroprzedsiębiorstw, przedsiębiorstw typu start-up i niezależnych naukowców jest sprawą najwyższej wagi dla udanego wykorzystania danych z programu Copernicus. Z tego sektora napływają nowe pomysły i w nim powstają nowe dziedziny zastosowań. Niezwykle ważne jest wspieranie rozwoju różnych inicjatyw i opracowanie narzędzi dla użytkowników końcowych, które generują wartość dodaną. Program „Horyzont 2020” powinien – tak jak do tej pory – odgrywać ważną rolę. Zasadnicze znaczenie ma dostęp do finansowania za pośrednictwem Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) i Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS).

1.8. EKES wzywa do bardziej ambitnego propagowania zgodności i spójności w odniesieniu do programu Copernicus, a także wiedzy o nim i wykorzystania dostępnych w jego ramach narzędzi do celów wypełniania zadań publicznych przez poszczególne dyrekcje generalne na szczeblu europejskim oraz władze krajowe i regionalne na szczeblu państw członkowskich. Dane z programu Copernicus powinny stanowić niezależny i krajowy standard ustalony na szczeblu europejskim. Eurostat powinien być w większym stopniu angażowany w pomiar postępów w tym zakresie oraz pomiar korzyści wynikających z programu Copernicus.

1.9. Na szczeblu krajowym dobrym rozwiązaniem może być wykorzystanie lokalnych małych agencji do rozpowszechniania danych i propagowania programu Copernicus jako narzędzia dla władz krajowych. Można zwiększyć wykorzystanie danych z programu Copernicus i lepiej dostosować uzyskane dzięki niemu wyniki do specyfiki krajowej dzięki stworzeniu lokalnych społeczności użytkowników obejmujących lokalne MŚP, mikroprzedsiębiorstwa, przedsiębiorstwa typu start-up i niezależnych naukowców wraz z samorządami regionalnymi, przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego, instytucjami edukacyjnymi, niezależnymi i publicznymi instytucjami doradczymi oraz grupami społecznymi korzystającymi bezpośrednio z programu Copernicus (np. rolnicy, leśnicy i ekolodzy).

1.10. Sprawą najwyższej wagi jest szerzenie wiedzy na temat programu Copernicus. EKES z zadowoleniem przyjmuje specjalne programy magisterskie zapewniające wsparcie dla niektórych studentów europejskich uniwersytetów odbywających studia magisterskie z zakresu programu Copernicus. Komitet wzywa do wprowadzenia przez wszystkie odnośne europejskie uniwersytety, szkoły zawodowe i podmioty świadczące usługi doradcze odrębnego, bardziej ambitnego programu, w tym wszelkich odpowiednich form wsparcia technicznego dla specjalnych wydziałów zajmujących się programem Copernicus. Potencjalne zastosowania programu Copernicus należy wprowadzić jako odrębne zagadnienie we wszystkich powiązanych dziedzinach nauki, w tym w naukach rolniczych i leśnych, inżynierii, naukach o środowisku, naukach o morzu i in. Należy uwzględnić potrzeby szkoleniowe specjalistów, w tym użytkowników końcowych. Specjalne programy w tym zakresie mogłyby być organizowane przez krajowe niezależne i publiczne instytucje doradcze.

1.11. Szybki i prosty dostęp do danych zostanie wkrótce zapewniony wraz z uruchomieniem usługi dostępu do danych i informacji (Data and Information Access Services, DIAS) programu Copernicus. Pozwoli to wyeliminować pewne kluczowe problemy, które pojawiły się w związku z czasem koniecznym do pobrania danych z programu Copernicus. EKES wzywa również do przyspieszenia prac nad harmonizacją i zapewnieniem pełnej dostępności danych in situ regulowanej przez ustawodawstwo krajowe. Normalizacja i interoperacyjność są niezbędne dla pełnego sukcesu programu Copernicus.

1.12. Jednym z głównych zobowiązań UE na rzecz zrównoważonej i społecznie użytecznej gospodarki jest kształcenie wykwalifikowanych inżynierów i techników, tworzenie nowych miejsc pracy i nowych umiejętności zawodowych związanych z rozwojem zastosowań.

1.13. EKES wyraża nadzieję, że dla zapewnienia ważnych wyników dobrej jakości pierwszeństwo będą mieć europejskie rakiety nośne. Europejska doskonałość, a więc udane starty, dokładność realizacji programów, dotrzymywanie terminów i elastyczność zastosowań nowych rakiet Ariane 6 i Vega C, powinna zaowocować długoterminowymi umowami. EKES nie popiera polityki protekcyjnej, jednocześnie jednak uważa, że europejski przemysł musi mieć zapewnioną ochronę przed nieuczciwymi praktykami dzięki zastosowaniu zasady wzajemności.

1.14. Szczególną uwagę należy poświęcić rozpowszechnianiu informacji o możliwościach w tym zakresie stworzonych dla rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa za pośrednictwem ukierunkowanych programów podnoszenia świadomości i programów informacyjnych dla podmiotów tego sektora. Ograniczenie zużycia energii, nawozów i pestycydów może znacząco przyczynić się do zwiększenia produkcji rolnej, poprawy jej jakości oraz poprawy ochrony wody. Globalny monitoring środowiska i bezpieczeństwa (GMES) na rzecz Afryki, który przyniósł już doskonałe wyniki, powinien zdaniem EKES-u zostać wzmocniony i rozpowszechniony w innych regionach rozwijających się.

1.15. EKES z zadowoleniem przyjmuje model zarządzania przyjęty dla programu Copernicus, w szczególności stworzenie forum użytkowników, które powinno być otwarte dla przedstawicieli przedsiębiorstw, naukowców i społeczeństwa obywatelskiego. W kolejnym rozporządzeniu dotyczącym programu Copernicus należy potwierdzić obecny model podziału odpowiedzialności według kompetencji z rozróżnieniem na techniczną odpowiedzialność za komponent kosmiczny, przekazaną Europejskiej Agencji Kosmicznej (ESA), i odpowiedzialność za usługi „podmiotów, którym powierzono zadania”.

1.16. Poprawie jakości danych i dostępu do nich musi towarzyszyć zintensyfikowanie działań zmierzających do pełnego wdrożenia sieci szerokopasmowych w całej Europie, zwłaszcza na obszarach wiejskich i najbardziej oddalonych, które często są pomijane przez operatorów prywatnych. Skuteczna realizacja strategii jednolitego rynku cyfrowego ma zasadnicze znaczenie dla maksymalnego wykorzystania możliwości oferowanych przez program Copernicus. EKES w pełni popiera inicjatywę Komisji Europejskiej i wzywa Parlament i Radę do przyspieszenia negocjacji w sprawie ostatecznego zatwierdzenia środków nadal znajdujących się na etapie debaty.

1.17. Priorytetem jest ochrona danych przed coraz częstszymi atakami oraz kwestia zagrożeń dla infrastruktury kosmicznej powodowanych przez kosmiczne śmieci. EKES zaleca wzmocnienie zabezpieczeń oraz przyspieszenie realizacji programów usuwania kosmicznych śmieci i nieużywanych już satelitów⁽¹⁾. Komisja Europejska powinna wzmocnić wysiłki mające na celu osiągnięcie ważnego porozumienia międzynarodowego.

1.18. EKES opowiada się za większym udziałem systemu finansowego i inwestorów w działaniach w przestrzeni kosmicznej, co mogłoby obejmować zaangażowanie obywateli przez emisję specjalnych „obligacji kosmicznych”. Szczególną uwagę należy zwrócić na finansowanie małych i średnich przedsiębiorstw oraz przedsiębiorstw typu start-up w celu tworzenia usług i innowacyjnych zastosowań. Niedawne porozumienia w sprawie łagodzenia skutków globalnego ocieplenia stwarzają możliwość pojawienia się nowych rodzajów działalności gospodarczej związanej z monitorowaniem emisji.

1.19. EKES zaleca również utrzymanie i ewentualne zwiększenie finansowania dla programu Copernicus, który nie tylko przyczynia się do wzrostu gospodarczego i rozwoju, ale także gwarantuje Europie autonomię i niezależność w zarządzaniu jej terytorium i bezpieczeństwem oraz wspiera innowacje, badania i zrównoważony rozwój.

2. Komunikat Komisji

2.1. Od kwietnia 2014 r. do kwietnia 2017 r. komponent kosmiczny programu realizowany był zasadniczo zgodnie z założeniami, z wyjątkiem około 10-miesięcznego opóźnienia wystrzelenia satelity Sentinel 2 B z powodu problemów z rosyjską raketą nośną Rokot. W celu ograniczenia opóźnień do minimum satelita Sentinel 2 B został wyniesiony na orbitę przez raketę nośną Vega opracowaną przez Włoską Agencję Kosmiczną (ASI) we współpracy z ESA.

2.2. Dane wysyłane od marca 2017 r. przez pięć orbitujących satelitów osiągnęły w sumie rozmiar 12 terabajtów danych dziennie, co znacznie przekroczyło oczekiwania, podobnie jak liczba zarejestrowanych użytkowników bezpłatnego portalu dystrybucji danych, która wzrosła do 85 000 w stosunku do oczekiwanych 50 000⁽²⁾.

2.3. Zadaniem satelity Sentinel 5P, który został pomyślnie wystrzelony w dniu 13 października 2017 r., jest dostarczanie każdego dnia danych o składzie atmosfery, monitorowanie gazów cieplarnianych, warstwy ozonowej, dwutlenku siarki i formaldehydu, a także pyłu wulkanicznego i tlenu węgla.

2.4. Od samego początku program Copernicus korzystał ze współpracy z innymi „misjami wspomagającymi”, które są niezbędne do zapewnienia danych o najwyższej rozdzielczości, których nie może zapewnić Copernicus. Misje te umożliwiły uruchomienie projektu przed wystrzeleniem pierwszego satelity Sentinel. Oprócz danych z „równoległych” misji program Copernicus wykorzystuje i porównuje dane z czujników in-situ: naziemnych, morskich lub powietrznych. Powszechnie uznana dokładność danych z programu Copernicus zależy właśnie od weryfikacji danych, które są porównywane z danymi zarejestrowanymi przez czujniki in-situ.

2.5. Program Copernicus był od początku opracowany jako usługa ukierunkowana na użytkowników i uwzględniająca ich potrzeby. Podejście to, w powiązaniu z otwartym i bezpłatnym korzystaniem z danych, stanowi podstawę jego rosnącej popularności wśród użytkowników i operatorów usług.

2.6. Podstawą zarządzania programem Copernicus są kompetencje.

2.6.1. Zadanie koordynacji i realizacji komponentu kosmicznego zostało powierzone Europejskiej Agencji Kosmicznej (ESA) i częściowo Europejskiej Organizacji Eksploatacji Satelitów Meteorologicznych (EUMETSAT).

2.6.2. Zadania komponentu usługowego zostały powierzone Wspólnemu Centrum Badawczemu (JRC), Europejskiej Agencji Środowiska (EEA), Europejskiemu Centrum Prognoz Średnioterminowych (ECMWF), przedsiębiorstwu Mercator Océan, Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex), Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Morskiego (EMSA) i Centrum Satelitarnemu Unii Europejskiej. Zgodność programu Copernicus z normami programu danych geoprzestrzennych INSPIRE zapewnia efektywne wykorzystanie wszystkich dostępnych zasobów danych.

⁽¹⁾ Dz.U. C 327 z 12.11.2013, s. 38.

⁽²⁾ W dniu 17 stycznia 2018 r. zarejestrowanych było 118 000 użytkowników.

2.7. Komisja pozytywnie ocenia dotychczasowe wyniki, zgodność z preliminarzem budżetowym, wzrost zapotrzebowania użytkowników oraz współpracę z instytucjami i organami uczestniczącymi w zarządzaniu usługami.

2.8. Komitet ds. Programu Copernicus, w którego skład wchodzi przedstawiciele państw członkowskich, oraz forum użytkowników współpracują z Komisją w zakresie ogólnego zarządzania programem.

2.9. Znakomite wyniki osiągnięto w zakresie komunikacji i rozpowszechniania informacji o możliwościach zapewnianych przez program Copernicus, w tym dzięki specjalnym programom, takim jak Copernicus Relays i Copernicus Academy, których zadaniem jest poszerzanie wiedzy i tworzenie lokalnych punktów informacyjnych.

2.10. Komisja połączyła siły z ESA przy organizacji Copernicus Masters, corocznego konkursu mającego pobudzać innowacyjność. Działania programu Copernicus na rzecz nowych przedsięwzięć obejmują również program Copernicus Accelerator (program coachingowy dla przedsiębiorstw typu start-up), przygotowywany program Copernicus Hackathons (z 40 hakatonami w ciągu dwóch lat) i program Copernicus Incubation, zapewniający wsparcie finansowe 60 przedsiębiorstwom typu start-up w ciągu trzech lat.

2.11. Przyszłe priorytety Komisji są następujące:

- uwolnienie potencjału gospodarczego programu Copernicus dzięki przekształceniu dostarczanych danych w innowacyjne produkty i usługi,
- zapewnienie stabilności programu w przyszłości oraz bezpłatnego, pełnego i otwartego dostępu do danych,
- pełne wdrożenie Strategii kosmicznej dla Europy w celu podejmowania wyzwań związanych ze zmianą klimatu i zrównoważonym rozwojem oraz monitorowania emisji CO₂ i innych gazów cieplarnianych, a także użytkowania gruntów i leśnictwa i zmian w Arktyce,
- zwiększenie bezpieczeństwa, które może zagwarantować program Copernicus w zakresie kontroli granic i nadzoru morskiego.

3. Uwagi ogólne

3.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje przedstawione przez Komisję dotychczasowe wyniki realizacji programu Copernicus. EKES stale wspiera całą europejską politykę kosmiczną, a w szczególności dwa główne programy – Galileo i Copernicus. Jego wcześniejsze opinie na ten temat ⁽³⁾ są szeroko odzwierciedlone w komunikacie Komisji.

3.2. EKES uznaje, że główne cele programu zostały osiągnięte, a w niektórych obszarach nawet przekroczone.

3.3. Pod względem ilości i jakości danych gromadzonych codziennie przez satelity, program Copernicus jest jednym z wiodących na świecie programów dostarczających dane. Zapewnia on Unii Europejskiej niezależność w zakresie monitorowania swojego terytorium, a jednocześnie dokładne i bezpłatne dane dla innych części świata. Jego niespodziewany sukces pociągnął jednak za sobą pewne trudności z zarządzaniem przepływem danych. EKES zaleca szybkie i skuteczne wzmocnienie otwartych węzłów publicznych oraz zrealizowanie wezwania do zapewnienia możliwości szybkiego pobierania dużych zbiorów danych.

3.4. System DIAS, który zostanie wkrótce uruchomiony, powinien zapewnić łatwość dostępu oraz, w połączeniu z systemem CORDA (Copernicus Reference Access Data, dostęp do danych referencyjnych programu Copernicus), wyraźną poprawę pod względem ilości i jakości danych dostępnych dla użytkowników. Same dane należy również oceniać z uwzględnieniem czynnika zachmurzenia, gdyż dużej części istniejących danych nie można było z powodzeniem stosować z powodu pokrywy chmur. Mogłoby to w znacznym stopniu ograniczyć koszty bieżące i koszty amortyzacji urządzeń DIAS.

3.5. EKES podkreśla, że przy ocenie osiągnięć programu Copernicus należy uwzględnić, oprócz aspektu gospodarczego, także aspekty społeczne i środowiskowe. Unia Europejska zobowiązała się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju i należy do światowych liderów w zakresie przeciwdziałania zmianie klimatu, o czym świadczą jej jasne i bardzo ambitne zobowiązania podjęte w ramach COP 21. Program Copernicus jest najważniejszym systemem zapewniającym precyzyjne wskaźniki i narzędzia do pomiaru wyników i osiągnięć nie tylko na szczeblu UE, ale również na całym świecie.

⁽³⁾ Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia infrastruktury informacji przestrzennej we Wspólnocie (INSPIRE) (Dz.U. C 221 z 8.9.2005, s. 33); program obserwacji Ziemi (GMES) (Dz.U. C 339 z 14.12.2010, s. 14); komponent kosmiczny GMES (Dz.U. C 44 z 11.2.2011, s. 153); europejski program monitorowania Ziemi (GMES) (Dz.U. C 299 z 4.10.2012, s. 72); program Copernicus (Dz.U. C 67 z 6.3.2014, s. 88); Strategia kosmiczna dla Europy (Dz.U. C 209 z 30.6.2017, s. 15).

3.6. Pomimo godnych pochwały inicjatyw realizowanych przez Komisję i agencje, którym powierzono świadczenie usług, brakuje odpowiedniej i skoordynowanej publicznej polityki informowania na temat korzyści płynących z informacji dostarczanych przez programu Copernicus. „Setki milionów obywateli Unii nie znają korzyści płynących z przestrzeni kosmicznej”. EKES wielokrotnie wzywał do stworzenia dużego portalu ds. przestrzeni kosmicznej, poświęconego całej europejskiej polityce kosmicznej. Powinno to być pierwszym krokiem do stworzenia europejskiej wspólnoty kosmicznej, pozwalającej odtworzyć pozytywne doświadczenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, wraz z jej modelem zarządzania, która była podłożem Wspólnoty Europejskiej.

3.7. Jednym z priorytetów europejskiej strategii kosmicznej jest stymulowanie tworzenia nowych miejsc pracy i wzrostu gospodarczego. Wykorzystanie doświadczenia i wiedzy rynkowej, jaką dysponują podmioty gospodarcze, innowacyjne przedsiębiorstwa typu start-up i eksperci z zakresu przetwarzania danych oraz tworzenie nowych zastosowań może przyczynić się do szybkiego rozwoju zastosowań danych uzyskiwanych każdego dnia, co niesie za sobą ogromne możliwości wywołania pozytywnych skutków gospodarczych, środowiskowych i społecznych.

3.8. Program Copernicus jest dobrze zarządzany, z jasno określonym zakresem odpowiedzialności Komisji i zaangażowanych agencji. W kolejnym rozporządzeniu dotyczącym programu należy utrzymać tę właściwą równowagę, nadal powierzając ESA odpowiedzialność za koordynację komponentu kosmicznego, a odpowiedzialność za usługi – „podmiotom uprawnionym”.

3.9. Rozwój usług kosmicznych jest kluczowy dla rozwoju usług cyfrowych dla osób fizycznych i przedsiębiorstw. Usługi oferowane za pośrednictwem programu Copernicus mają liczne praktyczne zastosowania w życiu codziennym: na przykład austriackie gospodarstwa odnotowały wzrost plonów o 26 % dzięki satelitarnemu monitorowaniu ich pól; w Niderlandach ten sam system pozwolił drastycznie ograniczyć wydatki na odwierty w poszukiwaniu węglowodorów, a także na transport i logistykę; kilku europejskim miastom udało się zwiększyć dokładność pomiarów zanieczyszczenia powietrza o 60 % przy jednoczesnym obniżeniu kosztów ⁽⁴⁾.

3.10. Komitet apeluje o przyspieszone wprowadzenie sieci szerokopasmowych w całej Europie, w szczególności na obszarach wiejskich i peryferyjnych, zgodnie ze strategią jednolitego rynku cyfrowego.

3.11. EKES wzywa też Komisję do szczególnie dużego zaangażowania się w rozwój umiejętności i nowych miejsc pracy. Europejskie programy powinny wspierać opracowywanie szkoleń zawodowych. Rozwój rolnictwa precyzyjnego przełoży się na lepszą produkcję rolną dzięki ograniczaniu zużycia wody, nawozów i pestycydów. Rolnictwo 4.0 odniesie dużą korzyść z możliwości wykorzystania danych pochodzących z obserwacji Ziemi oraz połączenia ich z danymi geolokalizacyjnymi i danymi uzyskanymi przy wykorzystaniu innych technologii, które są już dziś dostępne. Powstaną nowe zawody, takie jak analityk terytorialny, specjalista z zakresu cyberagronomii czy programista aplikacji służących łagodzeniu zmiany klimatu.

3.12. Dużym utrudnieniem dla szybkiego rozwoju możliwości stworzonych przez europejskie programy kosmiczne jest problem z finansowaniem, zwłaszcza dla MŚP i przedsiębiorstw typu start-up.

3.13. Kolejny poważny problem związany jest z cyberbezpieczeństwem, prywatnością i bezpieczeństwem infrastruktury kosmicznej. Codzienne życie w coraz większym stopniu opiera się na zastosowaniach danych pochodzących z przestrzeni kosmicznej. EKES zaleca wzmocnienie zabezpieczeń oraz przyspieszenie realizacji programów usuwania kosmicznych śmieci i nieużywanych już satelitów ⁽⁵⁾. Aby zapewnić bezpieczeństwo infrastruktury, UE powinna zabiegać o zawarcie ważnego porozumienia międzynarodowego.

3.14. Zapewnienie jak najszerszego udziału różnych podmiotów powinno stać się nowym wezwaniem skierowanym do władz publicznych i sektora prywatnego, by zapewnić efektywny udział społeczeństwa obywatelskiego. Rozproszenie informacji pomiędzy różnymi podmiotami publicznymi i prywatnymi zniechęca w szczególności MŚP do poważnego zaangażowania się w rozwój możliwych zastosowań systemu.

3.15. EKES zadowoleniem przyjmuje konkluzje Rady Europejskiej z dnia 1 grudnia 2017 r., które są bardzo zbliżone do aspektów od dawna podkreślanych przez EKES: zaangażowanie zainteresowanych stron z sektora prywatnego i zobowiązanie do dostarczania pełnych informacji; długoterminowa wizja połączona z wystarczającymi środkami finansowymi; rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw i wspieranie ich; zapewnienie Unii większej niezależności i roli przywódcy w dziedzinie polityki kosmicznej, o którą obecnie współzawodniczy zarówno z tradycyjnymi, jak i nowo pojawiającymi się konkurentami; podejście ukierunkowane na użytkowników w ramach niewojaskowej kontroli i zarządzania programem Copernicus; oraz kontynuacja polityki bezpłatności, otwartości i dostępności systemu.

⁽⁴⁾ Socio-economic impact of Copernicus in the EU by sector [Społeczno-gospodarczy wpływ programu Copernicus w poszczególnych sektorach w UE].

⁽⁵⁾ Dz.U. C 327 z 12.11.2013, s. 38.

3.16. W niedawnym badaniu Komisja oszacowała korzyści wynikające z programu Copernicus w latach 2017–2035 na 67–131 mld EUR. Dzięki kontynuacji tego programu po 2021 r. współczynnik zysków wyniesie między 11 a 21, a każdego roku powstanie 4 000 miejsc pracy dla wysoko wykwalifikowanych specjalistów.

3.17. EKES podkreśla znaczenie programu GMES na rzecz Afryki i sukces umów o współpracy zawartych niedawno przez UE z Komisją Unii Afrykańskiej. Transfer bardzo przydatnych danych i technologii – uzyskanych na podstawie programu Copernicus – dotyczących gospodarowania gruntami, rozpoznania i utrzymania zasobów wodnych oraz zwiększenia plonów powinny być kluczowymi elementami rosnącego zaangażowania UE na rzecz Afryki i krajów rozwijających się.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. EKES potwierdza gotowość do udziału w inicjatywach wspierających i informacyjnych służących informowaniu społeczeństwa obywatelskiego o możliwościach i korzyściach społeczno-gospodarczych wynikających z wykorzystania systemu Copernicus, mając już doświadczenie w projekcie „Przestrzeń kosmiczna i społeczeństwo”, którego realizację zamierza kontynuować. Współpraca organów publicznych, agencji, publicznych i prywatnych dostawców usług i społeczeństwa obywatelskiego ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia oczekiwanego wielkiego sukcesu zastosowań wynikających z projektów strategicznych takich jak Galileo, a przede wszystkim Copernicus.

4.2. EKES podziela obawy Komisji dotyczące słabego zaangażowania użytkowników spoza sektora kosmicznego, co jest aspektem wymagającym znacznie większej uwagi, niż poświęcano mu do tej pory. Pozytywne doświadczenia Agencji Europejskiego GNSS (GSA) można by powtórzyć w przypadku programu Copernicus poprzez powierzenie jednemu organowi odpowiedzialności za informacje i wykorzystanie możliwości stwarzanych przez poszczególne usługi w ramach programu. Rozwiązaniem mogłoby tu być powołanie nowej agencji.

4.3. EKES uważa, że jeden z największych sukcesów programu Copernicus wynika stąd, że od początku był on programem ukierunkowanym na użytkowników, oraz szczególnie docenia jego integracyjny model zarządzania. Po raz pierwszy w strategicznym programie Unii społeczność użytkowników uczestniczy, za pośrednictwem forum użytkowników, w podejmowaniu strategicznych decyzji razem z państwami członkowskimi. EKES zaleca, by do forum włączono na stałe, oprócz użytkowników wyznaczonych przez państwa członkowskie, również użytkowników prywatnych, wybranych przez ich europejskie stowarzyszenia. EKES deklaruje gotowość do udziału w forum. Również na szczeblu krajowym fora użytkowników powinny być otwarte dla jak najszerszych kręgów społeczeństwa obywatelskiego.

4.4. Jednym z problemów, które należy szybko rozwiązać, jest normalizacja i interoperacyjność danych insitu. Problemy te wynikają z różnych zastosowań dyrektywy INSPIRE⁽⁶⁾ oraz niespójności przepisów na szczeblu krajowym. EKES zaleca, by Komisja i państwa członkowskie zobowiązały się do szybkiego zapewnienia niezbędnej harmonizacji w zakresie języków i procedur dla zagwarantowania pełnego, efektywnego i bezpłatnego korzystania z danych.

4.5. EKES uważa, że zasadnicze znaczenie ma zaangażowanie inwestorów prywatnych, europejskiego i międzynarodowego systemu finansowego oraz funduszy inwestycyjnych. Dobrym rozwiązaniem może być stworzenie „obligacji kosmicznych” zabezpieczonych gwarancjami, które mogłyby zostać wprowadzane przez europejskie instytucje bankowe (takie jak EBI) lub instytucje międzynarodowe (np. Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju – IBRD) z myślą o różnych projektach związanych z kosmosem, w tym w krajach rozwijających się.

4.6. EKES uważa, że należy stosować zasadę wzajemności z państwami trzecimi, zwłaszcza w odniesieniu do wykorzystania raket nośnych. Pierwszeństwo powinny mieć europejskie rakiety nośne. Przyczyniają się one do zwiększenia dostaw – wkrótce planowane jest wystrzelenie raket Ariane 6 i Vega C, będących efektem europejskiej współpracy. Są to rakiety cechujące się elastycznością zastosowań i zapewniające pełną gamę możliwości. Począwszy od 1996 r. odnotowano 82 udanych startów Ariane 5, której misje będą kontynuowane do 2023 r. Rakieta Ariane 5 wyniesie m.in. teleskop Jamesa Webba, następcę teleskopu Hubble'a. Rynek międzynarodowy jest bardzo konkurencyjny, a niektóre firmy w konkurujących ze sobą krajach, wspierane polityką protekcyjną, oferują ceny dumpingowe w celu zdobycia zamówień na nadchodzące lata.

4.7. Oprócz działań w sferze gospodarczej i społecznej EKES przywiązuje ogromną wagę do zwalczania handlu ludźmi, ratowania migrantów znajdujących się w skrajnym niebezpieczeństwie i zabezpieczania granic własnych UE, przy wykorzystaniu skutecznych środków zwalczania terroryzmu wywodzącego się w szczególności z nękaną wojną regionów Bliskiego Wschodu. Zapewnienie bezpieczeństwa i obrony terytorium jest odpowiedzią na rosnące żądania obywateli Unii.

Bruksela, dnia 14 marca 2018 r.

Georges DASSIS
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽⁶⁾ Dyrektywa INSPIRE.